

hip zanikajo, da bi bili v sorodstvu, a kmalu tudi dopustijo, da imajo daljne skupne prednike. Ravnikova je izbrala tri zglede za ponazoritev stopnje prepletenosti sorodstva, sosedstva in naselbinske strukture: Staro Mandrijo, Zanigrad in Abitante.

V zadnjem, štirinajstem poglavju, avtorica poudarja, da izrazov za družino in sorodstvo ni posebej razlikovala, vendar jim namenja posebno poglavje. V pogovorih z domačini je namreč postala pozorna nanje, ker so na majhnih razdaljah, kakršne obsega raziskava, tako različni. Z gradivom v tem poglavju zeli na to opozoriti in ohraniti zapis pestrosti, ki z vsakim dnem izginja.

Knjiga Bratje - sestre - strniči - zermani je pionirsko delo na področju raziskovanja družine in sorodstvenih vezi v Slovenski Istri. Gre namreč za prvo zaokroženo celoto, ki je v raziskavo vključila vaška okolja na obrobju Slovenije in predvsem kraje v visokem zaledju, pod Kraškim robom in Pregarsko planoto. Propadajoči in zapuščeni zaselki, domačini in njihove življenjske usode so očarali etnologinjo Mojco Ravnik, ki je s svojo enkratno raziskavo oživela te, žal, pozabljene kraje.

Nataša Hlaj

RODIK MED BRKINI IN KRASOM.

Zbornik ob 350-letnici cerkve. Uredil: Milan Pregelj.
Koper, Ognjišče, 1997, 181 strani

Zbornik *Rodik med Brkini in Krasom* je izšel ob 350. obletnici sedanje župnijske cerkve v Rodiku. V cerkvi na sklepem kamnu oboka, ki ločuje cerkveno ladjo in prezbiterij, lahko vidimo letnico 1647.

V knjigi so zbrani prispevki osmih avtorjev, ki zgodovino ter okolje vasi in župnije Rodik opisujejo iz različnih zornih kotov. Nastajanje samega zbornika je povezano z iskrenim in prijateljskim sodelovanjem med vsemi avtorji in mnogimi vaščani, ki so pomagali pri zbiranju podatkov in drugega gradiva. Veliko zaslug za to, da se je s tem delom sploh začelo in ga tudi pripeljalo do konca, ima Jasna Persolja. Zbornik, ki je izšel pri Ognjišču, je uredil Milan Pregelj. Slikovno gradivo, ki spremlja posamezne sestavke, so prispevali avtorji sami ali pa so delo Zorka Bajca in Milana Pregelja. Knjiga je trdo vezana z barvnimi platnicami in enakim ščitnim ovitkom.

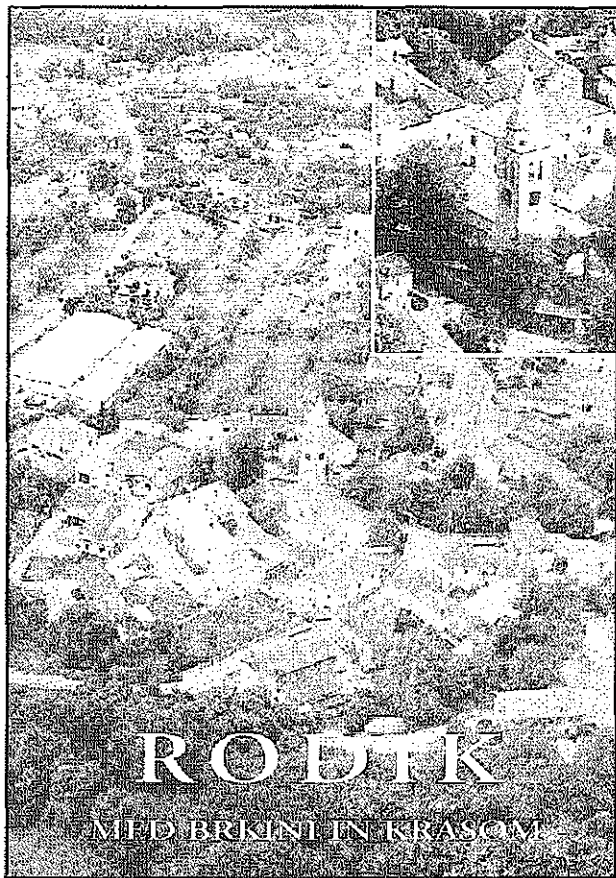
Naslov dela skuša zaobjeti področje, ki je v knjigi predstavljeno in ki, vsaj geološko gledano, povezuje dve med seboj prepletajoči se zemeljski sestavini. Sprehajamo se med flišem in apnencem, med *Brkini in Krasom*.

V prvem sestavku, z naslovom *Geološka zgradba Rodika z okolico*, ki ga je napisal dr. Bogdan Jurkovšek,

dipl. ing. geodezije, zaposlen na Inštitutu za geologijo, geotehniko in geofiziko v Ljubljani, se srečamo s tistimi obdobji, ki jih štejejo v desetisočih, stotisočih in milijonih let. Srečamo se s tistimi časi, ki so nam najbolj oddaljeni, ki pa nas na drugi strani popeljejo v čudovito podzemlje, nam razkrijejo skrite zaklade, ki jih oči sodobnega sveta težko odkrijejo. Kredne in paleogenske kamnine, ki grade ozemlje v okolici Rodika, so nastajale na severozahodnem delu nekdanje dinarske karbonatne plošče, za katero je značilno plitvo, razmeroma toplo morje. Kasneje je ozemlje doživljalo razne tektonske premike in s tem povezano mešanje različnih plasti. Dokazi nekdanjega morja so fosili in razne druge najdbe, ki jih hrani muzej na Dunaju. Zadnji pomemben dogodek v geološki zgodovini je razpad karbonatne plošče v eocenu in s tem povezana obsežna poglobitev, v kateri so nastajale flišne plasti. Z vsemi geološkimi spremembami je povezan tudi nastanek premoga, ki so ga na Rodiškem polju kopali več let in je imel visoko grelno vrednost.

V nadaljevanju se srečamo z nam nekoliko bližjimi dogodki, ki pa so še vedno zaviti v preteklost in potrebujejo resno razlago. Sestavek *Starejša zgodovina Rodika* avtorja dr. Božidarja Slapšaka, izrednega profesorja na oddelku za arheologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, obravnava predrimsko arheološko najdišče na Ajdovščini, 804 m visokem hribu vzhodno od vasi. Raziskave so se začele leta 1973. V tej stari utrdbi so živeli prebivalci, ki niso bili rimskega izvora; živeli so na svojem ozemlju že precej pred prihodom Rimljanov v naše kraje. O njihovi avtohtonosti priča tudi leta 1842 najdena flišna plošča v Materiji, na kateri so omenjeni Rundikti kot v pravdi udeležena stranka. Njihovo ime je kasneje postalo tudi temelj za današnje ime vasi in prebivalcev. Kultura teh prebivalcev je bil na dokaj visoki ravni. Izkopali so različne uporabne in okrasne predmete, kot najzanimivejši pa se pojavlja kulturni objekt na sredini utrdbe. Pomembnost lokacije tega naselja lahko razberemo tudi iz tega, da so ga Rimljani hoteli zavzeti in od tam nadzirati gibanje prebivalstva v dolinah pod seboj. Mimo teh krajev so namreč vodile pomembne rimske poti.

V nadaljevanju nam dr. Nace Šumi, profesor umetnostne zgodovine, predstavi arhitekturo in umetnostno podobo *župnijske cerkve sv. Trojice* v Rodiku. Zanimiva je predvsem razlaga, ki jo lahko uporabimo za razumevanje večine cerkva, ki so jih na tem področju zgradili v letih okrog 1650. Govorimo o kraški renesansi, ki predstavlja prehodni člen med gotiko in barokom. Prezbiterij ima še tradicionalna gotska rebra, tloris se zaključuje tristrano. V ta starejši slog se vključujejo nove kamnoseške sestavine in predvsem zrcalni oboki v cerkvenih ladjah. Cerkev kot taka gotovo ni vrhunski umetnostnozgodovinski spomenik, vendar zasluži vso pozornost in skrb, saj je veren odraz časa, v katerem je nastala.

Četrti del zbornika je napisal prof. Janez Zupet, profesor na Škofijski klasični gimnaziji v Vipavi. Iz latinščine je prevedel in povzel *Katapan* (Catapanus), ki ga je za rodiško župnijo sestavil župnik Jožef Zupan leta 1885, na podlagi starejšega zapisa iz leta 1823. *Katapan* je knjiga, ki ureja medsebojne odnose med župnikom in župnijo ter farani in nasprotno. V tem priločnem, v latinščini pisnem zvezku najdemo zanimive podatke o župnijski zgodovini in posameznih dogodkih, ki so zaznamovali preteklost vasi.

Zgoraj predstavljenim strokovnim člankom sledijo še štirje prispevki, ki so veliko bolj poljudno pisani in se dotaknejo bolj vsakdanjih dogodkov.

V sklopu *Rodiška župnija*, ki sta ga sestavila Jasna Peršolja, predmetna učiteljica zgodovine in likovne vzgoje, in Milan Pregelj, dipl. teolog, župnik v Rodiku. Beremo lahko o cerkvah, ki so nekoč ali pa še danes spadajo v rodiško župnijo, in o cerkvenih zavetnikih. Kratko so predstavljena tudi vaška znamenja in kapele. Poleg praznovanja obletnice cerkve se moramo spomniti tudi dejstva, da je Rodik od leta 1786 samostojna župnija. Nastajanju te samostojne cerkvene enote je posvečenih kar nekaj strani, ki nam predstavijo stanje pred osamosvojitvijo in v času do leta 1947, ko so tudi nekateri deli rodiške župnije postali nova, samostojna župnija. V tem poglavju najdemo tudi sezname duhov-

nikov in diakonov, ki so delovali v teh krajih, pa tudi temeljne podatke o duhovnikih, ki so rojeni na ozemlju rodiške župnije. Del poglavja, ki govori o vaških praznikih, se dotakne tistih posebnih slovesnosti, ki niso splošne, ampak značilne za Rodik in okolico. Predvsem spoznamo praznovanje zaobljubljenega dneva, opasila in pusta. Na koncu so dodani še kratki opisi naselji in število prebivalcev. Žal je potrebno ugotoviti, da so te številke zaskrbljujoče. Vasi, zlasti v Brkinih, se praznijo in s tem se izgublja tudi bogata dediščina preteklosti.

V krajšem sestavku je Primož Čepar, student novinarstva, opisal *bogato pevsko tradicijo* v Rodiku. Stalnica, ki je te kraje vedno spremljala, je bilo petje. Poudariti je treba, da vsaj cerkveni pevski zbor ni nikoli prenehal s svojim delovanjem. V ponos vasi je službovanje učitelja Antona Heidricha, ki je prav v času svojega bivanja v Rodiku uglasbil 'Buči, buči, morje Adrijsansko'.

Jasna Peršolja je zbrala veliko podatkov o vaškem življenju in jih združila pod naslovom *Rodiški komun*. To poglavje se začne z navedbami najstarejših pisnih omemb Rodika v srednjem veku. Za zgodovino okoliških vasi in tudi celotnega Krasa in Brkinov je pomemben grad Schwarzenegg. Grajski gospodje so imeli namreč celotno sodno oblast in kot vazali teh ali onih grofov močan vpliv na tem območju. Predvsem za domačine je zanimiv popis priimkov in domačih hišnih imen ter hišnih vzdevkov. Vsaka urejena skupnost ima svoja pravila in taka najdemo tudi v Rodiku. Pisana ali pa tudi nenapisana pravila so urejala uporabo vode, uživanje 'jusa', pomoč pri zidanju hiš, pokopavanju mrtvih in ob porokah. Stoletje, v katerem živimo, je pustilo mnogo ran in nerešenih vprašanj. Nemirnost 20. stoletja je zajeta v delu, ki pa se namenoma noče spuščati v ocenjevanje dogodkov in opisovanje tistih bolečih ran, ki nimajo še svojega zgodovinskega epiloga. Vas brez kulture je kot človek brez duše, zato je naravno, da so v tem zborniku omenjene tudi sole in predvsem prosvetno društvo Josip Jurčič, ki letos praznuje 120-letnico. Vsem tem opisom sledi še predstavitev podnebja, rastja, prometnih povezav in gospodarskih dejavnosti.

Leta 1979 je na Filozofski fakulteti z diplomsko nalogo *Dialekt vasi Rodik* diplomirala Mirna Udovič-Šuman, profesorica slovenščine in primerjalne književnosti. Del njene naloge je objavljen tudi v tem zborniku. Predstavitvi rodiškega narečja in umestitvi le-tega med druga slovenska narečja sledi narečni slovar. Ta ni urejen po abecedi, pač pa so v njem navedene besedne družine, povezane z zgradbo človeškega telesa in domačimi opravili.

Zbornik, ki obsega 180 strani, prinaša veliko podatkov, vendar je povsem jasno, da ni zajel vsega, kar bi bilo mogoče povedati o obravnavanem področju. Jezik posameznih člankov je odvisen od njihove vsebine. Posebno bogastvo pa verjetno predstavljajo narečni izrazi,

ki jih srečamo tudi med samim besedilom in ne le na koncu, v narečnem slovarju. Ob branju tega zbornika se človek lahko navduši za nadaljevanje raziskovanja, lahko pa mu knjiga vsaj delno poteši željo po poznavanju okolja, ki ga predstavlja.

Milan Pregečlj

Eva Masel, Johann Strutz: INTERCULTURALITÀ. Una bibliografia per Alpe-Adria. Letteratura a nord-est 2. Trieste, Alcione Edizioni, 1996, 264 strani

V času nastajanja "nove" Evrope, torej v času tesnejšega povezovanja držav znotraj Evropske zveze, se velikokrat omenja interkulturalnost, in to v povezavi s pojmi, kot so bi- ali multikulturalnost oziroma dvo- ali večkulturalnost, bi- ali plurilingvizem oziroma dvo- ali večjezičnost ipd. V čem je specifičnost tega pojma, če ga primerjamo z ostalimi, bolj uveljavljenimi termini?

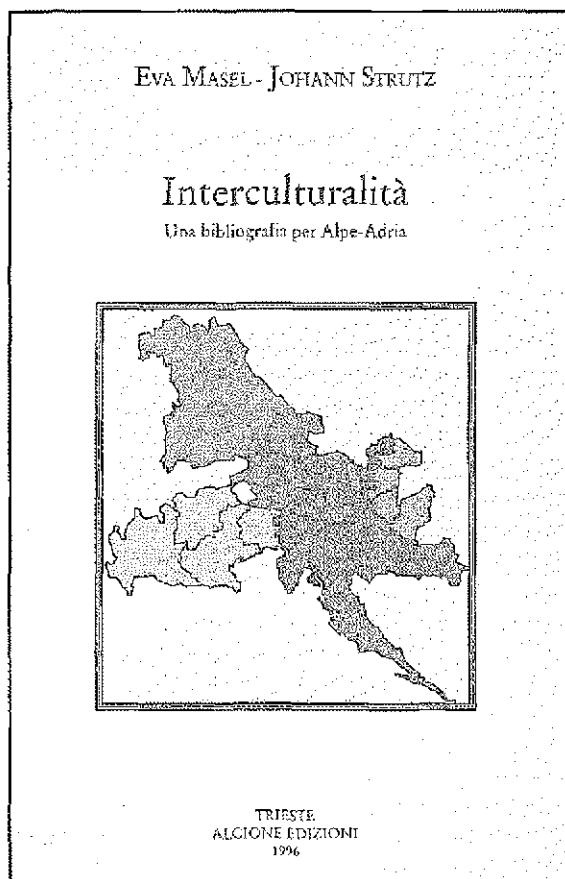
S pojmom interkulturalnosti se ukvarjajo različna evropska telesa, ki pospešujejo združevanje Evrope oziroma ki si prizadevajo ustvariti družbo, temelječo na enakopravnih odnosih v svetovnem merilu. Sledeč njihovim definicijam, je interkulturalnost proces, katerega rezultat je družba, v kateri sobivajo različne narodne, kulturne in verske skupnosti, in to ne le druga ob drugi (kot je to značilno za multikulturalno družbo), pač pa v nenehni interakciji, temelječi na medsebojnem poznavanju in priznanju.¹ Osnova za interkulturalno družbo je torej dobra poučenost o kulturah sobivajočih skupnosti in pa sposobnost sprejeti in priznati vrednote le-teh, tudi če gre za manjše ali ti. nezgodovinske narodne in druge skupnosti. Samo tako je omogočeno dobro interetnično in interregijsko sodelovanje, kar je cilj tudi avtorjev bibliografije z naslovom "Interculturalità", ki je izšla v zbirki Letteratura a nord-est tržaške založbe Alcione edizioni. Založba, ki je specializirana za izdajanje bibliografij, želi v okviru te zbirke ponuditi vodnike po literaturi italijanskega severovzhoda, ki se je v daljni in bližnji preteklosti soočal s pogostimi zgodovinskimi in geografskopolitičnimi pretresi in za katerega so značilna stikanja različnih kultur, kar se odraža tudi v literaturi.

Avtorja bibliografije, ki se tudi sama poglobljeno ukvarjata z vprašanji, povezanimi z interkulturalnostjo, uvodoma ugotavljata, da se ta pojem rabi preširoko, zato sta ga s pričujočim bibliografskim pregledom želela omejiti in mu dati točno določeno vsebino, za katero pa je seveda v prvi vrsti značilna interdisciplinarnost. Tako sta delo razdelila na pet večjih sklopov (Kultura, antro-

pologija, etnologija, sociologija; Interkulturalnost; Stiki in konflikti različnih kultur; Etnije in narodnostne manjšine; Združenja in dokumentacijska središča), ki se dalje delijo na poglavja in podpoglavja.

V vseh sklopih, razen v zadnjem, lahko najdemo najprej seznam bibliografij o posameznem področju, nato revij in ostalih tekočih publikacij, slovarjev in enciklopedij ter seznam splošne literature s tega področja. Tem, lahko bi rekli, preglednim poglavjem sledijo za posamezen sklop specifična poglavja. Ker so naslovne teme sklopov in poglavij lahko obravnavane z različnih vidikov, interdisciplinarno oziroma ker so z interkulturalnostjo povezani zelo raznoteri pojavi, sta bila avtorja najbrž nemalokrat v dvomu, kam kakšno delo uvrstiti, in prav v takšnem dvomu se včasih znajde bralec, ko ne ve natančno, v katerem poglavju iskati zeleno literaturo. V takem primeru se splača pregledati kar vsa poglavja o temah, ki nas zanimajo, saj bomo tako poleg iskane literature našli še celo vrsto novih zanimivih naslovov.

Poleg temeljnih del s posameznih področij, ki so lahko tudi starejšega datuma, je v bibliografijo zajeta predvsem novejša literatura, povezana s Tržaškim, Fur-

1 Prim. tudi definicijo multikulturalne in interkulturalne družbe iz dela "All different all equal" (1995) v članku Petra Rustje "Italijanska knjiga je nam in Avstriji nevarniša nego italijanski meč" (Annales, 10, 275-284).